

หน่วยที่ 11

กระบวนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ : สังคมกับการแก้ปัญหา

เวลา
3
คาบ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมแก่สภาพของการเป็นนักเรียนได้
2. อธิบายความหมาย บทบาทและหน้าที่ของกองสารวัตรนักเรียนและนักศึกษาได้
3. อธิบายความหมาย บทบาทและหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวได้

แนวความคิดหลัก

วัยรุ่นเป็นช่วงเวลาหนึ่งที่สำคัญของชีวิตที่มีความสับสน เป็นวัยแห่งการแสวงหา อยากรู้ อยากรเห็น ชอบเลียนแบบ ต้องการอิสระและการยอมรับจากผู้อื่น บางครั้งเยาวชนในช่วงวัยรุ่นแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับวัย ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกระเบียบว่าด้วยการประพฤตินักเรียนและนักศึกษา จัดตั้งกองสารวัตรนักเรียนและนักศึกษา เป็นหน่วยงานที่ดูแลและควบคุมความประพฤติของนักเรียน ในกรณีที่นักเรียนทำผิดกฎหมายไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา จะถูกนำขึ้นพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัว

สาระการเรียนรู้

วัยรุ่นเป็นช่วงของชีวิตระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา วัยรุ่น (หญิงอายุ 11-21 ปี, ชายอายุ 12-21 ปี) อาจแบ่งเป็น 4 ระยะ คือ วัยเตรียมเข้าสู่วัยรุ่น วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง และวัยรุ่นตอนปลาย วัยนี้เป็นระยะที่เด็กจะต้องปรับตัวหลาย ๆ ด้าน จึงพบว่ามีเด็กเป็นจำนวนมากเกิดความสับสนไม่แน่ใจว่าจะปฏิบัติตนอย่างไร และมักจะแสดงพฤติกรรมแปลก ๆ แตกต่างไปจากที่เคยปฏิบัติในวัยเด็ก อาจเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างไม่เหมาะสมกับวัย เวลา และสถานที่ เป็นพฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่น ได้รับความเดือดร้อน กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาของเยาวชน ได้ออกกฎกระทรวง กำหนดการแต่งกายและความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา (ในร่างกฎกระทรวง ว่าด้วยการประพฤตินักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2547)

ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มอบหมายให้กองสารวัตรนักเรียนและนักศึกษา เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริม ปรับปรุง แก้ไข และควบคุมความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาเป็นสำคัญ

โดยกองสารวัตรนักเรียนและนักศึกษา จะมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานกิจกรรมนักเรียนและนักศึกษา ให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

2. ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข ส่งเสริมและคุ้มครองความประพฤตินักเรียน และนักศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา รวมทั้งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก

3. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงาน การจัดกิจกรรมด้านการพลศึกษาและการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนและนักศึกษา

4. ส่งเสริม สนับสนุนศึกษาวิจัย ติดตามและประเมินผล เพื่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนและนักศึกษา

5. ส่งเสริม ประสานงานการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนและนักศึกษา ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

การดำเนินงานของกองสารวัตรนักเรียนและนักศึกษา

- ออกตรวจค้น
- แนะนำ ตักเตือน
- ห้ามปราม
- นำตัวไปยังกองสารวัตรนักเรียนและนักศึกษา สอบสวน เขียนรายงาน
- มอบตัวให้โรงเรียนหรือผู้ปกครอง
- สำหรับนักเรียนพกพาอาวุธ วัตถุระเบิด หรือทำความผิดร้ายแรง แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่นั้น

สถานที่ตรวจ

สวนสาธารณะ สโมสรต่าง ๆ ศูนย์การค้า โรงภาพยนตร์ สถานีขนส่งทางน้ำและทางบก สถานเริงรมย์ แหล่งอบายมุข ฯลฯ

การลงโทษนักเรียน

อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าสถานศึกษาดำเนินการตามความเหมาะสม

1. ว่ากล่าวตักเตือน
2. ทำกิจกรรม
3. ทำทัณฑ์บน
4. สั่งพักการเรียน
5. ย้ายโรงเรียนหรือสถานศึกษา
6. ให้ออก

ทั้งนี้ ทางโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ก็ได้มีระเบียบปฏิบัติสำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยมีงานศึกษาเด็กเป็นผู้ดูแลซึ่งงานศึกษาเด็กเป็นงานที่มีใช้เพียงบทบาทหน้าที่ในการปกครองดูแลนักเรียนเท่านั้น แต่ยังคงหมายถึง การมี

ภาระหน้าที่หลายบทบาทควบคู่กันไป ได้แก่ ความรับผิดชอบในการบริหารการเรียนการสอนประจำวัน โดยตรง ในปัจจุบันคณะกรรมการงานศึกษาศึกษาเด็กประกอบด้วยบุคคลซึ่งเป็นผู้แทนจากฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่ หัวหน้าระดับชั้น ผู้แทนศูนย์บริการจิตวิทยาและแนะแนว ผู้แทนศูนย์ทะเบียนสถิติและประเมินผล ผู้แทนศูนย์วิจัยเพื่อเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ผู้แทนงานนักศึกษาวិชาทหาร โดยมีประธาน กรรมการงานศึกษาศึกษาเด็กซึ่งทำหน้าที่เหมือนผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ในการดูแลการปฏิบัติงานประจำวัน เป็นประธาน มีรองประธาน และเลขานุการรวมอยู่ในคณะกรรมการ

ระเบียบว่าด้วยความประพฤติ

1. พฤติกรรมทั่วไป

นักเรียนพึงรู้ตัวว่าเป็น “นักเรียน” ต้องปฏิบัติตามให้เป็นไปตามระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด

1.1 แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนว่าด้วยชุดนักเรียน และชุดพลศึกษา ในวันที่มีการเรียนการสอน หรือมาติดต่อราชการกับโรงเรียน

1.2 กรณีที่ต้องแต่งกายเป็นอย่างอื่นนอกเหนือจากข้อ 1.1 ให้เป็นไปตามที่โรงเรียนกำหนด

1.3 นักเรียนต้องมาโรงเรียนตามระเบียบว่าด้วยการมาโรงเรียน

1.4 นักเรียนพึงดูแลรักษาสุขอนามัยของตนอยู่เสมอ

1.5 นักเรียนต้องไม่นำสื่อลามกอนาจารมาโรงเรียน

1.6 นักเรียนต้องไม่กระทำการใด ๆ อันก่อให้เกิดความสกปรกเสียหายต่อสาธารณสมบัติ

1.7 นักเรียนต้องไม่กระทำการใด ๆ อันก่อให้เกิดความเดือดร้อน รำคาญ หรือเป็นการรบกวนผู้อื่น

1.8 นักเรียนควรแสดงความเคารพให้ถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล

1.9 นักเรียนต้องใช้วาจาสุภาพ รู้จักกล่าวขอบคุณและขอโทษในสิ่งที่ตนได้รับหรือกระทำ

1.10 นักเรียนต้องไม่พูดเท็จ กล่าวคำหยาบ ล้อเลียน เหยียดหยาม ส่อเสียด เสียชื่อเสียงจบบ้าง ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายทางร่างกายและจิตใจ

1.11 นักเรียนพึงตระหนักในบทบาทหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม

1.12 นักเรียนต้องมีความขยันหมั่นเพียร มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น และพึงช่วยเหลืองานบ้านเท่าที่จะทำได้

1.13 นักเรียนต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

1.14 นักเรียนต้องมีความมัทยัสต์ รู้จักใช้จ่ายในสิ่งที่เป็นประโยชน์และคุ้มค่า

- 1.15 นักเรียนพึงมีความสามัคคีกลมเกลียวกันระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน และรุ่นพี่กับรุ่นน้อง
- 1.16 นักเรียนพึงสนับสนุนให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน
- 1.17 นักเรียนต้องไม่เล่นบนอาคารเรียน
- 1.18 นักเรียนพึงปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทยและอนุรักษ์ไว้

ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงาม

- 1.19 นักเรียนหญิงพึงสำนึกในศักดิ์ศรีของความเป็นกุลสตรี นักเรียนชายพึงปฏิบัติเยี่ยงสุภาพบุรุษ

2. พฤติกรรมการเรียน

ในฐานะนักเรียน นักเรียนควรตระหนักถึงหน้าที่ของตนในการศึกษาเล่าเรียน โดยนักเรียนต้องปฏิบัติตนดังต่อไปนี้

- 2.1 เข้าเรียนตรงเวลา
- 2.2 นำอุปกรณ์การเรียนมาให้ครบ
- 2.3 ปฏิบัติตามข้อตกลงของอาจารย์ผู้สอน
- 2.4 มีสมาธิในการเรียนและเรียนอย่างเต็มศักยภาพ
- 2.5 รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายและส่งงานครบตรงตามกำหนดเวลา
- 2.6 ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่รบกวนการเรียนการสอนของ

ห้องอื่น

- 2.7 ขออนุญาตอาจารย์ที่กำลังสอนเมื่อต้องการเข้าหรือออกจากห้องเรียน
- 2.8 ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของศิษย์ที่พึงปฏิบัติต่อครู อาจารย์ ตามวัฒนธรรม

อันดีงามของไทย

- 2.9 รักษาความสะอาดของห้องเรียนและโต๊ะเรียน
- 2.10 เคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่รื้อค้นสิ่งของเครื่องใช้ของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต
- 2.11 ทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างซื่อสัตย์ ประณีต ครบถ้วน และส่งงานตรงเวลา

3. พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับสภาพการเป็นนักเรียน

- 3.1 ทำลายสมบัติของโรงเรียนหรือสถานศึกษา หรือสาธารณสมบัติ
- 3.2 หนีเรียน
- 3.3 ออกนอกบริเวณโรงเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาต
- 3.4 มั่วสุมก่อความไม่สงบเรียบร้อยทั้งในและนอกบริเวณโรงเรียน
- 3.5 ทุจริตในการสอบ
- 3.6 ปลอมแปลงแก้ไขเอกสารราชการ และ/หรือปลอมแปลงลายมือผู้ปกครอง อาจารย์

และผู้อื่น

- 3.7 เล่นการพนัน

- 3.8 ลักขโมย
- 3.9 ประพฤติตนในทำนองชั่วสาว
- 3.10 กระทำการใด ๆ ที่เข้าข่ายข่มขู่ คุกคาม กรรโชกทรัพย์
- 3.11 มีวัตถุประสงค์เปิด อาวุธ หรือวัตถุติดตัว หรือซ่อนเร้นไว้เพื่อใช้ในการประทุษร้ายผู้อื่น
- 3.12 สู้บบุหรี กัญชา เสพสุรา สารเสพติด สารระเหย หรือของมีนเมาอย่างอื่น หรือมีไว้

ครอบครอง

- 3.13 ขับรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์
- 3.14 ใช้สื่อสารสนเทศในการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น
- 3.15 เทียวเตร่เวลากลางคืนระหว่างเวลาวิกาล เว้นแต่ไปกับบิดามารดา หรือผู้ปกครอง
- 3.16 เข้าไปในสถานบริการ ตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือสถานอื่นใดซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โรงรับจำนำหรือสถานการพนัน เว้นแต่จะเป็นผู้อยู่อาศัยในที่นั้น หรือเยี่ยมญาติซึ่งอาศัยอยู่ในสถานนั้น
- 3.17 เข้าไปในสถานค้าประเวณี เว้นแต่จะเป็นผู้อยู่อาศัยในที่นั้น หรือเข้าไปเยี่ยมญาติซึ่งอาศัยอยู่ในสถานนั้น
- 3.18 คบค้าสมาคมกับหญิงหรือชาย ซึ่งประพฤตินเพื่อค้าประเวณี เว้นแต่จะเป็นญาติใกล้ชิดกับหญิงหรือชายนั้น
- 3.19 อื่น ๆ ที่โรงเรียนพิจารณาเห็นว่าเป็นความประพฤติที่ไม่เหมาะสม

ระเบียบว่าด้วยการควบคุมความประพฤตินักเรียน

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษาออกระเบียบข้อบังคับในการควบคุมความประพฤตินักเรียน เพื่อเป็นการป้องปรามและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมและ/หรือรักษาชื่อเสียงของโรงเรียน

ข้อ 1 ให้ยกเลิกระเบียบและข้อบังคับในการควบคุมความประพฤตินักเรียนอื่น ๆ ที่ได้กำหนดไว้แล้วในโรงเรียนและให้ใช้ระเบียบข้อบังคับฉบับนี้แทน

ข้อ 2 การปฏิบัติกับนักเรียนในกรณีที่นักเรียนประพฤตินักเรียนระเบียบ มีดังนี้

- 2.1 ว่ากล่าวตักเตือน
- 2.2 ริบทรัพย์สิน
- 2.3 ให้ปฏิบัติงานหรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยไม่ขัดต่อธรรมเนียมประเพณีของสังคมไทย

- 2.4 ตัดคะแนนความประพฤติ
- 2.5 ลงบันทึกพฤติกรรม (ว.1)
- 2.6 ทำทัณฑ์บน (ว.2)
- 2.7 พักการเรียน
- 2.8 ให้พ้นสภาพการเป็นนักเรียน

2.9 คัดชื่อออก

ข้อ 3 การลงโทษนักเรียนทุกวิธีต้องคำนึงถึง อายุ สภาพร่างกาย จิตใจ มูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดต่าง ๆ และผลกระทบที่เกิดจากการลงโทษเป็นประการสำคัญ

ข้อ 4 ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการลงโทษนักเรียนที่กระทำความผิด ได้แก่ อาจารย์ อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ใหญ่ และ/หรืออาจารย์ที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ใหญ่

ข้อ 5 การลงโทษต้องลงโทษตามลำดับ เว้นแต่เมื่อวิเคราะห์ถึงข้อมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด พฤติกรรมของการกระทำความผิด จำนวนครั้งของการกระทำความผิด และผลของการลงโทษ จึงนำโทษมาประกอบกัน พิจารณาในการลงโทษครั้งเดียวกันได้

ข้อ 6 การลงโทษว่ากล่าวตักเตือน ให้กระทำโดยวาจา หรือทำเป็นหนังสือ และใช้ประกอบการลงโทษอื่น ๆ ทุกครั้ง

ข้อ 7 การลงโทษทรัพย์สิน ใช้ในกรณีที่นักเรียนนำมาซึ่งทรัพย์สินหรือสิ่งของที่ห้ามมิให้มีไว้ในครอบครองของนักเรียนภายในโรงเรียน สิ่งของที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่น สิ่งของที่ใช้กระทำความผิด ถ้านักเรียนมีไว้ในครอบครองจะได้รับโทษตามกฎหมายอาญา เมื่อถูกตรวจค้นโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ข้อ 8 ในกรณีที่ทรัพย์สินหรือสิ่งของมีไว้ หรือใช้ทำความผิดหลายครั้ง ห้ามมิให้คืนแก่นักเรียน เว้นแต่ผู้ปกครองมารับคืน หรือเป็นทรัพย์สินอันมีค่ามาก ถ้าเป็นอาวุธ วัตถุระเบิด หรือสิ่งผิดกฎหมาย ให้นำส่งอาจารย์ใหญ่ หรือรองอาจารย์ใหญ่ฝ่ายกิจการนักเรียน เพื่อเชิญผู้ปกครองมารับคืน หรือส่งมอบต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ แล้วแต่กรณี

ข้อ 9 การลงโทษให้ปฏิบัติงานหรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หมายถึง การให้นักเรียนที่กระทำความผิดทำให้งานต้อง หรือลงโทษให้ออกกำลังกายอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทำงานบางส่วนเพื่อส่วนรวม ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงวัย สุขภาพ ร่างกาย จิตใจ และต้องไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ ร่างกาย จิตใจ และไม่เป็นการทรมานนักเรียน

ข้อ 10 การลงโทษตัดคะแนนความประพฤติ ให้ตัดคะแนนความประพฤตินักเรียนในกรณีที่นักเรียนไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการมาเรียน การแต่งกาย สิ่งของเครื่องใช้ ความประพฤติและการสอบ โดยให้อาจารย์ประจำชั้นตัดคะแนนความประพฤติครั้งละ 2 คะแนน ในกรณีตัดคะแนนความประพฤติมากกว่า 2 คะแนน ให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าระดับชั้น หรือรองประธานงานศึกษาเด็ก หรือประธานงานศึกษาเด็ก นักเรียนทุกคนมีคะแนนความประพฤติ 100 คะแนน ในวันเปิดเรียนของแต่ละปีการศึกษา จนกระทั่งถึงวันก่อนเปิดเรียนในปีการศึกษาถัดไป

- นักเรียนที่ถูกตัดคะแนนความประพฤติรวมกันถึง 20 คะแนน ให้อาจารย์ประจำชั้นติดต่อให้ผู้ปกครองรับทราบเพื่อขอความร่วมมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
- นักเรียนที่ถูกตัดคะแนนความประพฤติรวมกันถึง 30 คะแนน ให้อาจารย์ประจำชั้นเชิญผู้ปกครองมาลงนามรับทราบในแบบบันทึกการตัดคะแนนความประพฤติ (ป) และตัดสิทธิการพิจารณาเกียรติบัตรและเชิดชูเกียรติ

- นักเรียนที่ถูกตัดคะแนนความประพฤติรวมกันแล้วถึง 50 คะแนน ให้อาจารย์ประจำชั้น
เชิญผู้ปกครองมาลงนามรับทราบในแบบบันทึกการตัดคะแนนความประพฤติ (ป)
ร่วมกับหัวหน้าระดับชั้น
- นักเรียนที่ถูกตัดคะแนนความประพฤติรวมกันแล้วถึง 70 คะแนน ให้อาจารย์ประจำชั้น
เชิญผู้ปกครองมาลงนามรับทราบในแบบบันทึกการตัดคะแนนความประพฤติ

(ป)

ร่วมกับหัวหน้าระดับชั้นและประธานงานศึกษาเด็ก

- นักเรียนที่ถูกตัดคะแนนความประพฤติรวมกันถึง 100 คะแนน ให้อาจารย์ประจำชั้น
เชิญผู้ปกครองมาพบอาจารย์ใหญ่ เพื่อลงนามรับทราบการพักการเรียน

ข้อ 11 การลงโทษ บันทึกพฤติกรรม (ว.1) ใช้ลงโทษในกรณีที่นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับสภาพการเป็นนักเรียน ตามระเบียบว่าด้วยความประพฤติข้อ 3 โดยอาจารย์ประจำชั้นจะเชิญผู้ปกครองมาลงนามรับทราบในแบบบันทึกพฤติกรรม (ว.1)

ข้อ 12 การลงโทษทำทัณฑ์บน (ว.2) ใช้ลงโทษในกรณีที่นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม กับสภาพการเป็นนักเรียน ตามระเบียบว่าด้วยความประพฤติข้อ 3 ซ้ำเป็นครั้งที่ 2 หรือเป็นความผิดร้ายแรง ผิดกฎหมาย และ/หรือพิจารณาเห็นสมควรว่าเป็นการกระทำอันจะนำมาซึ่งความเสียหายต่อส่วนรวม และ/หรือชื่อเสียงของโรงเรียน โดยอาจารย์ประจำชั้นเชิญผู้ปกครองมาลงนามรับทราบการทำทัณฑ์บน (ว.2) ร่วมกับหัวหน้าระดับชั้น ประธานงานศึกษาเด็ก และอาจารย์ใหญ่

ข้อ 13 การลงโทษพักการเรียน ให้พ้นจากสภาพการเป็นนักเรียนและคัดชื่อออก อยู่ในดุลยพินิจของอาจารย์ใหญ่โดยตรง

ศาลเยาวชนและครอบครัว

เมื่อเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดกฎหมาย จะได้รับพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งมีสาระสำคัญในการปฏิบัติงาน ดังนี้

ศาล หมายถึง สถาบันที่มีหน้าที่ประสาทความยุติธรรม คือ ตัวศาลยุติธรรม และหมายถึง ผู้พิพากษา ผู้ปฏิบัติงานในนามศาลอีกประการหนึ่ง ศาลและผู้พิพากษาจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคืออย่างไรนั้นเป็นไปตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

ศาลชั้นต้น ได้แก่ ศาลแพ่ง และศาลอาญา

คดี หมายถึง การดำเนิน, เรื่อง, ความที่ฟ้องกันตามกระบวนการกฎหมาย

คดีแพ่ง หมายถึง คดีที่เกิดระหว่างบุคคล เช่น เรื่องการค้าขาย การเล่นการพนัน สัญญาซื้อขาย

คดีอาญา หมายถึง คดีที่เกิดขึ้นไปทำร้ายบุคคล เช่น ฆ่าคนตาย ข่มขืนคนตาย ชิงทรัพย์ ลักทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย

คดีครอบครัว ได้แก่ คดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัว แล้วแต่กรณี ซึ่งจะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น ผู้เยาว์ขออนุญาตทำกิจการค้าขาย การฟ้องไม่รับเป็นบุตร การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรเมื่อมีการคัดค้าน การฟ้องขอให้รับเด็กเป็นบุตร การฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู การขอให้อำนาจปกครองอยู่กับบิดาหรือมารดา การฟ้องเรียกบุตรคืนจากบุคคลอื่น การขอทำนิติกรรมแทนผู้เยาว์ การขอทำกิจกรรมที่ประโยชน์ของผู้ใช้อำนาจปกครองขัดกับประโยชน์ของผู้เยาว์ การขอตั้งผู้ปกครองผู้เยาว์โดยพินัยกรรม การขอยืดเวลาทำบัญชีทรัพย์สินของผู้อยู่ในปกครอง การขอลอนผู้ปกครอง การขอสละมรดก การรับมรดกอันมีค่า ภาระติดพันหรือเงื่อนไขการฟ้องหย่า เป็นต้น

ประเทศไทยได้มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2495 โดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2499 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 ต่อมา พ.ศ. 2534 ได้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติดังกล่าวทั้ง 2 ฉบับ และได้ตราเป็นกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มีผลใช้บังคับ พ.ศ. 2535

ศาลเยาวชนและครอบครัวมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน

เด็ก หมายความว่า บุคคลอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปีบริบูรณ์

เยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

2. เพื่อคุ้มครองส่วนได้ส่วนเสียของผู้เยาว์

ผู้เยาว์ หมายความว่า บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ กล่าวคือ อายุยังไม่ครบยี่สิบปีบริบูรณ์ และยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

3. เพื่อให้มีวิธีการสำหรับใช้แก่เด็กและเยาวชนให้เหมาะสม

ทั้งนี้ เพื่อช่วยสงเคราะห์เด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี ถ้าศาลเยาวชนและครอบครัวสามารถแก้ไขเด็กและเยาวชนที่ประพฤติผิดหรือกระทำความผิดให้ประพฤติดี หรือกลับตนเป็นคนดีได้ อาชญากรที่จะเกิดขึ้นในภายหน้าก็ย่อมจะลดจำนวนลง และเป็นผลให้สังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีสวัสดิภาพและความปลอดภัย

หลักการดำเนินการของศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งมุ่งไปทางด้านหามูลเหตุที่ทำให้เด็กกระทำความผิดแล้วมาดำเนินการแก้มูลเหตุที่ทำให้เด็กกระทำความผิด แล้วดำเนินการแก้มูลเหตุนั้น ๆ ยิ่งกว่าที่จะมุ่งทำโทษเด็ก หลักดำเนินการเพื่อระวังรักษาผลประโยชน์เกี่ยวกับสิทธิและทรัพย์สินของผู้เยาว์ นับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยทำให้เด็กในวันนี้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันหน้า

ลักษณะพิเศษของศาลเยาวชนและครอบครัวที่ไม่เหมือนกับศาลธรรมดา อาจพิจารณาได้จากลักษณะสำคัญที่เด่นชัด 8 ประการ คือ

1. มีการแยกพิจารณาคดีเด็กต่างหากจากห้องพิจารณาคดีธรรมดา คือ ไม่ปะปนกับคดีผู้ใหญ่ และเป็นการพิจารณาลับ

2. การพิจารณาไม่เคร่งครัดตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
3. มีบริการคุมประพฤติเพื่อสืบเสาะข้อเท็จจริงและสอดส่องความประพฤติ
4. มีบริการสถานแรกรับเพื่อแยกการควบคุมตัวในระยะแรก ไม่ปะปนกับผู้ใหญ่
ในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณา
5. มีบริการของแพทย์และจิตแพทย์เพื่อตรวจพิเคราะห์ทางกายและทางจิตแก่เด็กและ
เยาวชน
6. ศาลมีสำนวนประกอบการพิจารณาทั้งในด้านกฎหมาย และในด้านประวัติทางสังคม
ของเด็กและเยาวชน

7. คำพิพากษาหรือคำสั่งเด็ดขาดให้ลงโทษ หรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ศาลมี
อำนาจที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งได้

8. มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัว

งานของศาลเยาวชนและครอบครัว

ฝ่ายตุลาการ มีผู้พิพากษาประจำ และผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการพิจารณา
พิพากษาคดีที่อยู่ในเขตอำนาจ

ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นจาก
ข้าราชการตุลาการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ซึ่งอัยาศัยและความ
ประพฤติเหมาะสมที่จะปกครองและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน

ผู้พิพากษาสมทบ คือ บุคคลธรรมดาซึ่งได้รับการคัดเลือกตามหลักเกณฑ์และวิธีการ
ที่กำหนดในกฎกระทรวง และมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งโดยมีอำนาจหน้าที่เป็นองค์
คณะพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนทั้งในคดีอาญาและในคดีแพ่ง ร่วมกับผู้พิพากษาประจำ ซึ่ง
จะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. มีอายุไม่น้อยกว่าสามสิบปีบริบูรณ์
2. มีหรือเคยมีบุตรมาแล้ว หรือเคยทำงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ หรืออบรมเด็กมาแล้วไม่
น้อยกว่าสองปี
3. ได้รับการอบรมในเรื่องความมุ่งหมายของศาลเยาวชนและครอบครัว และหน้าที่
ตุลาการมาแล้วตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง
4. มีคุณสมบัติที่จะเป็นข้าราชการตุลาการได้ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่าย
ตุลาการ เว้นแต่ในเรื่องพื้นความรู้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

5. ไม่เป็นข้าราชการประจำ ข้าราชการการเมือง สมาชิกวุฒิสภาหรือทนายความ

ผู้พิพากษาสมทบดำรงตำแหน่งคราวละสามปี แต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง
ผู้ที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วให้ดำรงตำแหน่งต่อไปอีกก็ได้ ผู้พิพากษาสมทบที่พ้นจากตำแหน่ง
เนื่องจากครบวาระให้คงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าผู้พิพากษาสมทบชุดใหม่จะเข้ารับหน้าที่

6. มีอัยาศัยและความประพฤติเหมาะสมแก่การพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

งานของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้บังคับบัญชา
แบ่งงานในส่วนสำคัญออกเป็น

1. สำนักงานของสถานพินิจ
2. สถานฝึกและอบรม

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นหน่วยงานที่รองรับภารกิจของศาลเยาวชน
และครอบครัว ทำหน้าที่ให้การสงเคราะห์เลี้ยงดูและพัฒนาบุคลิกลักษณะพฤติกรรมของเด็ก
และเยาวชนผู้หลงผิดระยะหนึ่ง เพื่อให้กลับตนเป็นพลเมืองดี สถานพินิจฯ ไม่ใช่คุก เรือนจำ หรือ
ทัณฑสถาน อันเป็นสถานที่คุมขังนักโทษตามลักษณะงานของกรมราชทัณฑ์

ศาลเยาวชนและครอบครัว เปิดดำเนินการทั้งในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค มีรวม
ทั้งหมด 22 แห่ง คือ

1. ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง
จังหวัดกรุงเทพมหานคร
2. ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดระยอง และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
จังหวัดระยอง
3. ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครราชสีมา และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและ
เยาวชนจังหวัดนครราชสีมา
4. ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอุบลราชธานี และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและ
เยาวชนจังหวัดอุบลราชธานี
5. ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดขอนแก่น และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและ
เยาวชนจังหวัดขอนแก่น
6. ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและ
เยาวชนจังหวัดเชียงใหม่
7. ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครสวรรค์ และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและ
เยาวชนจังหวัดนครสวรรค์
8. ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานี และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและ
เยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
9. ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสงขลา และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
จังหวัดสงขลา
10. ศาลจังหวัดนนทบุรีแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก
และเยาวชนจังหวัดนนทบุรี

11. ศาลจังหวัดสมุทรปราการแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรปราการ
12. ศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13. ศาลจังหวัดอำนาจเจริญแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอำนาจเจริญ
14. ศาลจังหวัดพิษณุโลกแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพิษณุโลก
15. ศาลจังหวัดนครศรีธรรมราชแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครศรีธรรมราช
16. ศาลจังหวัดปทุมธานีแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดปทุมธานี
17. ศาลจังหวัดชลบุรีแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดชลบุรี
18. ศาลจังหวัดอุดรธานีแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี
19. ศาลจังหวัดร้อยเอ็ดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดร้อยเอ็ด
20. ศาลจังหวัดนครปฐมแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครปฐม
21. ศาลจังหวัดตรังแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดตรัง
22. ศาลจังหวัดนราธิวาสแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนราธิวาส